

Lausuntopyyntö Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen palvelujen verkostosuunnitelman luonnokseen.

Lausunnon määräaika 14.11.2023

Asianumero KEUHDno-2023-4111.

Hyvinkään Omaishoitajat ry:n, Keski-Uudenmaan Omaishoitajat ry:n sekä Omaishoitajaliitto ry:n yhteinen vastaus hyvinvointialueen palvelujen verkostosuunnitelman luonnokseen.

Lähtökohtaisesti suunnitelma toteutuessaan ehdotetulla tavalla eli tavoitteet saavuttaen kuulostaa hyvältä ja siinä mainitaan monia hyviä kehitysideoita kuten ennaltaehkäisy, saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen sekä tuen ja palveluiden oikea-aikaisuus.

Verkostosuunnitelmaa lukiessa oli hienoa huomata, että omaishoito mainittiin monin paikoin:

- "Vammaisten henkilöiden perhehoidon lisääminen. Yhteinen yksikkö mahdollistaa myös perhehoidossa olevien vammaisten henkilöiden määrän kasvattamista nykyiseltä tasolta."
- "Asiakasohjaukseen sisältyvä ohjaus ja neuvonta, gerontologinen sosiaalityö ja yli 65-vuotiaiden omaishoidon ja perhehoidon palvelut tuotetaan lähivastaanotto- ja kotiin vietävänä palveluna."
- "Toimintakerhot Hyvinkäällä, Nurmijärvellä ja Mäntsälässä jatkavat toistaiseksi toimintaansa."
- "Yli 65-vuotiaiden omaishoidon tuki liitetään suunnitteilla olevaan keskitettyyn omais- ja perhehoidon sekä henkilökohtaisen avun yksikköön. Omaishoidon palvelukokonaisuutta kehitetään siten, että palvelujen ohessa on omaishoitoperheille tarjolla tietoa ja tukea arjenhallintaan."
- "Sote-yksiköiden liikkuvia terveystalvuuksia tarjotaan koko väestölle tilanteissa, joissa tulee nopealla aikajänteellä järjestää erityispalvelu (esim. massarokotukset). Muutoin liikkuvaa palvelua tarjotaan etenkin niille, joiden toimintakyky on merkittävästi heikentynyt. Esimerkiksi erittäin haavoittuvassa asemassa oleville ikäihmisille, joilla ei ole ikäihmisten palvelujen asiakkuutta (esim. omaishoidettavat ja perhehoidossa olevat), varmistetaan välitön yhteydenaanti hoidosta vastaavaan tahoon ja tarvittaessa hoidon tarpeen arvioinnit toteutetaan kotona liikkuvan sairaalan toimesta."
- "Kurssimuotoista kuntoutusta on tarjolla aivo- ja verenkiertohäiriöpotilaille, omaishoitajille, kroonista keuhkosairautta sairastaville ja vielä kotona asuville ikäihmisille."

- Suunnitelmassa on hyvää se, että palveluita tarjotaan myös kotiin ja erityisen haavoittuvassa asemassa olevien tarpeet huomioidaan. Positiivista on toimintakerhojen

toiminnan jatkuminen sekä kurssimuotoisen kuntoutuksen tarjoaminen. Osaltaan yksi merkittävimmistä tuen muodoista omaishoitoperheille ovat toimintakerhon kaltaiset; kuntouttavat ja sosiaalisia kontakteja tarjoavat toimintapäivät omaishoidettaville, jotka mahdollistavat myös omaishoitajille vapaa- ja asiointihetkiä.

- Tämän lisäksi tärkeää on, että huomioidaan asiakkaiden erilaiset tarpeet, jolloin enemmän tukea tarvitseville tarjotaan enemmän tukea (yhteisöasiakkuus, verkostoasiakkuus, omatoimiasiakkuus, yhteistyöasiakkuus). Esimerkiksi liikkuvat palvelut haja-asutusalueilla ovat tärkeä osa toimivia palveluja.

”Hyvinvointikeskukset ja sote-keskukset sijoittuvat liikenteellisiin solmukohtiin tai palvelukeskittyisiin. Hyvinvointikeskuksissa on tarjolla keskitetyt sote- ja perhekeskuspalvelut. Tiloissa on järjestötoimijoita ja muita hyvinvointipalvelujen tuottajia.”

- Suunnitelmassa on hienoa, myös monialaisen yhteistyön huomioiminen ja järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön mahdollistaminen. Tähän tarvitaan myös aikaa ja resursseja sekä toimivia tiloja. Kolmannen sektorin osuus voisi yleisesti ottaen näkyä suunnitelmassa enemmän. Osaamista ja yhteistyöhaluja löytyy.

Alle olemme listanneet ranskalaisin viivoin ajatuksia siitä, mihin toivomme suunnitelmassa sekä tulevassa toteutuksessa kiinnitettävän huomiota, jotta hyvinvointialueen toiminta ja palvelut todella toimivat asiakkaiden tarpeet ja väestörakenteen huomioiden parhaalla mahdollisella tavalla.

- Ikääntyvien asumispalveluissa ensisijaisena painopisteenä on kotona asumisen tukeminen. Suunnitelmassa mainittiin useasti kotona asumisen tukeminen ja erilaisten palveluiden (kuntoutus, päivätoiminta) lisääminen kotiin. Miten omaishoito tässä näyttäytyy ja miten omaishoitajia tuetaan? Mistä löytyy resursseja näinkin yksilöllisiin tarpeisiin?
- Monissa kohdissa / asiakasryhmissä korostetaan, että omaa palvelutuotantoa asumispalveluissa vahvistetaan sekä kotiin vietävissä palveluissa, että tuetussa asumisessa. Yhteisöasumista lisätään ja asumispalvelun muotoja kevennetään. Miten tämä käytännössä toteutetaan?
- Toivon mukaan resurssit mahdollistavat suunnitelmassa mainitun kuntouttavan ja virkistävän päivätoiminnan lisäämisen.
- Lyhytaikaisen ja pitkäaikaisen perhehoidon lisääminen plussaa, mutta millä keinoin saadaan lisää perhehoitajia kiinnostumaan työstä? Pitäisikö perhehoidon toimintaohjetta päivittää ja palkkioita tarkistaa? Myös perhehoidon markkinointia esimerkiksi yhtenä lakisääteisten vapaapäivien vaihtoehtona omaishoitoperheiden suuntaan tulisi kehittää.
- Kiinnostavaa on myös tuo perhehoidon, omaishoidon ja henkilökohtaisen avun ohjauksen keskittäminen yhteen yksikköön ja etäkontaktien ja digiyhteyksien lisääminen. Keskittäminen varmasti järkevää, huoli kuitenkin, miten asiakkaat palvelun tavoittavat. Takaisinsoittojärjestelmästä ainakin tullut palautetta, eikä aina hyvää.
- Kaikkea kehitetään virkamiesvetoisesti; mm. Asumisen ratkaisut ja turvalliset elinympäristöt –ryhmässä, toivottavasti kehittämiseen otetaan mukaan asiakas / käyttäjänäkökulma, kokemusasiantuntijuus.

- Tämän kortteliasian eteneminen kiinnostaa; Yhdessä alueen kuntien kanssa pyritään kehittämään palveluverkkoon asumisen kortteleita, joissa voidaan tuottaa monimuotoista ja monisukupolvista asumista.
- Erilaisten asiakastyyppeiden tunnistaminen. esim. kohta ” Verkostoasiakkuuksiin muutoksilla on vain vähän vaikutusta, koska suurin osa tähän ryhmään kuuluvista ovat jo säännöllisten vahvaa tukea antavien palvelujen piirissä.” antaa kuvan, että asia on jo hyvin hallussa, mutta onko todella?
- Paljon muutoksia edessä (uusi potilastietojärjestelmä, toimintatapojen muutokset) → miten asiakkaille tiedottaminen/ asiakkaiden mukana pysyminen varmistetaan?
- Digipalveluiden käytön lisäämisessä tulee huomioida tarve ohjaukselle ja neuvonnalle sekä yleisesti digituelle. tämä on ihan hyvä asia heille, joille tämä on saavutettavaa. Suunnitelmassa sanotaan, että asiakasohjausta tehdään myös puhelimitse ja kasvokkainkin, tämä on erittäin hyvä ja tärkeää, sillä aina on joukko heitä, jotka eivät syystä tai toisesta ole digipalvelujen saavutettavissa.

Lopuksi vielä pari huomiota liittyen hyvinvointialueohjelmaan ja palvelujen verkostouudistuksen arvoihin sekä järjestöjen huomioimiseen.

”Uusi hyvinvointialueohjelma ja palvelujen verkostouudistus perustuu arvoillemme. Ne ovat ihmislähtöisyys, yhteistyö ja vaikuttavuus. Arvot näkyvät ohjelmassa erityisesti siten, että keskitymme palvelujen kehittämiseen ja tehostamiseen – leikkaamalla liikaa vain lisäisimme tulevaisuuden kustannuksia. Haluamme varmistaa, että jokainen Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen asiakas saa riittävän huolenpidon ja kokee olonsa tärkeäksi ja arvokkaaksi.”

- Tästä olemme ehdottoman samaa mieltä. Esimerkiksi omaishoidon palveluista ei ole varaa leikata yhtään, vaan päinvastoin omaishoidon palvelujen kokonaisuuteen resursoimalla riittävästi (kannustavat palkkiot, monipuoliset palvelut omaishoidon tukena) syntyy jopa säästöä, kun omaishoito tulee ylipäänsä valituksi sairastuneen henkilön hoidon vaihtoehtona ja omaishoito mahdollisesti jatkuu pidempään tarvittavien tukimuotojen ja palveluiden myötä. Koko perhe tarvitsee tukea omaishoitotilanteessa.

”Hyvinvointikeskuksista saa Keusoten palveluiden lisäksi yritysten, kuntien ja kolmannen sektorin palveluita, ja niissä voidaan järjestää, vaikka tapahtumia.

Joustava tilojen käyttö

Myös järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen toiminta on osa hyvinvointikeskuksen palveluvalikoimaa.”

- Hyvinvointikeskukset, yhteistyö ja tilojen joustava käyttö ovat erittäin hyvä asia, jos saamme jatkossa järjestää toimintaa tällaisissa hyvinvointikeskuksissa, tosin karttasuunnitelmien mukaan niitä olisi tulossa vain Hyvinkäälle, Järvenpään ja Nurmijärven Klaukkalaan.
- Maksuttomien toimitilojen mahdollistaminen yleishyödyllisten järjestöjen toiminnalle koko Keusoten alueella olisi merkittävä yhteistyön ja tuen muoto järjestöille sekä mahdollistaisi julkisen sektorin palveluja täydentävän järjestötoiminnan toteuttamisen kuntalaisille heidän lähialueillaan.

